

2. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: указ Президента України від 03.07.1998 року № 727/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/727/98#Text>

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 року № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 року № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

Вязовцев Володимир Олександрович,

*студент 3 -го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського
права і процесу Зятіна Д. В.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

Транснаціональні корпорації (далі – ТНК) мають значний вплив на національну економіку країн перебування, що зумовлено тим, що вони створюють робочі місця, залучають до держави перебування інвестиції, сплачують податки тощо. Тому враховуючи це, необхідним є створення дієвих юридичних механізмів, які регулювали б господарську діяльність ТНК, їх співпрацю з державами та іншими суб'єктами господарювання як на національному, так і міжнародному рівнях.

Першим проблемним аспектом в цьому контексті виявляється визначення поняття ТНК, а також їхньої правосуб'єктності, що зумовлено суперечливою та складною економічно-правовою природою цих організацій. М. В. Пшеничний, зокрема, зазначає, що ТНК характеризуються економічною єдністю та юридичною відокремленістю [2, с. 342].

Беручи до уваги розбіжності вчених до визначення дефініції ТНК, вважаємо за доцільне розглянути це поняття саме через його конструкцію. Першим елементом в ній є «транснаціональний», що означає, що господарська діяльність такої корпорації виходить за межі те-

риторії однієї країни. Тобто корпорація здійснює контроль за дочірніми підприємствами, місцем перебування яких є інша держава, відмінна від місця перебування материнської. «Корпорація» – об'єднання, створене для досягнення певних цілей. Виходячи з цього, на нашу думку, ТНК – це комерційна організація, яка має материнську компанію на території однієї держави та дочірні підприємства, що підпорядковуються материнській і знаходяться на території інших держав, відмінній від місця перебування материнської.

Група експертів ООН також розробила ознаки ТНК, до яких відносять: 1) річний обсяг доходів – він має перевищувати суму 100 млн. доларів США; 2) географічне розповсюдження дочірніх компаній – вони мають бути наявні не менш як в 6 різних країнах; 3) наявність відсотку продажу товарів за межами місця перебування центру або центрів прийняття рішень [3]. На Конференції ООН з торгівлі та розвитку також запропоновано наступне визначення ТНК – підприємство, що складається з єдиної системи юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах та провадить єдину політику на основі актів двох або декількох центрів прийняття рішень [3].

Щодо правосуб'єктності ТНК, то нині в доктрині існують дві популярні теорії щодо того чи є ТНК суб'єктами міжнародного права чи ні. Останні вказують на те, що ТНК не володіють ознаками первинних суб'єктів міжнародного права, такими як суверенітет, населення, територія.

Проте слід враховувати, що ТНК мають значний вплив на світову економіку, але при цьому дочірні підприємства створюються за законами різних держав, проте в той же час вони усі підпорядковані єдиному центру прийняття рішень.

Хоч деякі вчені і схильні визнавати ТНК суб'єктами міжнародного економічного права, в міжнародній правотворчості досі відсутні міжнародно-правові акти, які повноцінно регулювали б їхню діяльність. До того ж, такі міжнародно-правові акти мають рекомендаційний та регіональний, а не універсальний, характер. Наприклад, Кодекс іноземних інвестицій 1970 року, учасниками якого є латиноамериканські країни; Хартія економічних прав та обов'язків держав 1974 року, яка регулює діяльність ТНК лише опосередковано; «Принципи щодо контролю за обмеженням ділової практики монополій і корпорацій» Генеральної Асамблеї ООН 1980 року [2, с. 342].

В останньому документі йдеться про те, що принципами ТНК є, зокрема, дотримання принципів міжнародного права, при цьому і дотримання законів держави-місця перебування та організації співробітництва з нею. Звідси випливає, що господарська діяльність ТНК має бути врегульована як на міжнародному, так і на національному рівнях.

Іванисько С. О. говорить про необхідність створення галузі міжнародного корпоративного права, яке регулювало б господарську діяльність ТНК на міжнародному рівні [1, с. 372]. На нашу думку, такий підхід є дещо радикальним, адже таку діяльність вже є можливість врегулювати в рамках вже існуючої галузі – міжнародного економічного права. Також, необхідною є уніфікація та створення універсальних норм, які регулювали б діяльність ТНК, а також імперативні норми для притягнення цих корпорацій до юридичної відповідальності за порушення законодавства та принципів міжнародного права.

Діяльність ТНК спостерігається і в Україні. Приміром, на території нашої держави знаходяться філії таких ТНК як PepsiCola, Nestle, McDonald's, British American Tobacco тощо. Проте, в умовах війни в Україні сьогодні спостерігається зниження їхньої активності.

Отже, на нашу думку, діяльність ТНК в Україні є хорошою економічною перспективою для нашої держави з огляду на залучення прямих іноземних інвестицій, і ТНК обов'язково почнуть знову активно провадити свою господарську діяльність в Україні після завершення війни, а також після вирішення відповідних проблем господарсько-правового регулювання їх діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іванисько С. О. Правове регулювання діяльності транснаціональних корпорацій. *Геоелекономічні та політико-правові виклики структурній перебудові міжнародних зв'язків України*. 2018. С. 370-372.
2. Пшеничний М. С. Міжнародно-правове регулювання діяльності транснаціональної компанії (ТНК). *Міжнародні читання присвячені пам'яті професора Імператорського Новоросійського університету П. Є. Казанського*. 2010. С. 341-342.
3. Решение Экономического совета Содружества Независимых Государств о Рекомендациях по разработке организационных проектов транснациональных корпораций від 20.09.2009 № 997-16. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>